

Irak, de Koerdische kwestie en internationale stabiliteit

Op dinsdag 11 juni 2009 vond een gezamenlijke bijeenkomst van de Atlantische Commissie en het Turkije Instituut plaats in Persentrum Nieuwspoor in Den Haag. Dr. Joost Hiltermann, verbonden als onderzoeker aan de International Crisis Group in Istanbul, sprak tijdens deze bijeenkomst over de situatie in Noord Irak. Martin Sommer van de Volkskrant trad op als voorzitter.

Na de introductie door Martin Sommer, besprak Hiltermann aan de hand van kaarten de situatie in Irak. Volgens Hiltermann wordt er op dit moment in de media weinig aandacht meer aan Irak besteed. Dit is goed nieuws, want dat betekent dat het rustiger in het land is geworden. Wel blijven er gevaarlijke gebieden bestaan, maar het grootste deel is redelijk gestabiliseerd. Deze rust is echter bedrieglijk. We zitten nu in een overgangperiode totdat de Amerikaanse troepen zich terugtrekken uit de steden. Er blijft nog een aantal Amerikaanse steuntroepen tot 2011. Maar wat zal er gebeuren als de troepen zich nog verder terugtrekken; ontstaat er dan weer geweld?

Hiltermann stelde de vraag of Amerika wel een *exit strategy* voor het land heeft ontworpen. Dit is niet duidelijk omdat de regering Obama nog niet lang genoeg aan de macht is om met concrete voorstellen te komen. Voor het vormen van een goede strategie is namelijk veel tijd nodig. Obama heeft wel een deadline voor terugtrekking opgesteld, maar dus nog geen strategie gepresenteerd. 2 à 3 jaar is volgens Hiltermann een te korte periode om Irak veilig achter te laten. Irak kampt namelijk nog met veel (bestuurlijke) problemen. Het staatsbestel is zwak en niet samenhangend. Daarnaast is er geen eenheid in het parlement en heeft het land een zwakke juridische tak. De regering is ook politiek verdeeld, aangezien er geen overeenstemming bestaat over essentiële zaken, zoals olie. Olie maakt 95% uit van het Irakese budget – dit betekent dat bijna alle opbrengsten van de staat uit de olie-export komt. Ook heerst er verdeeldheid over de verdeling van de macht en de zeggenschap over de betwiste gebieden in het noorden. Hiltermann zegt dat deze verdeeldheid snel moet worden opgelost, want de betwiste gebieden bezitten juist veel olie en gas.

Irak is geen staat die dwang kan opleggen of zijn burgers kan beschermen. Dus als de Verenigde Staten zich terug hebben getrokken, wie kan dan deze taken op zich nemen? Hiltermann vroeg zich af of Iran zich wellicht meer gaat mengen in Irak. Iran heeft namelijk al veel invloed in Irak, al zal nog meer invloed onrust veroorzaken in landen als Turkije en Saoedi-Arabië. De oorlog die Iran en Irak in de jaren '80 met elkaar uitvochten, zal voor hun gevoel nu alsnog worden gewonnen door Iran.

Hiltermann voorspelde dat Irak 'in gaat storten'. Hij is bang dat het een soort 'tweede Somalië' wordt. Er zou enkele jaren geleden een referendum in de betwiste gebieden in het noorden plaatsvinden over het bestuur. Dit referendum is nooit gehouden, maar het conflict bestaat nog steeds. Er is veel olie in Noord-Irak en de vraag is wie de olie en de inkomsten ervan krijgt. Koerdistan begint nu zelf ook gas en olie te exporteren.

De Koerden hebben bescherming nodig als de Verenigde Staten zich terugtrekken. Daarom halen Turkije en de Koerden de banden aan. Turkije is namelijk zeer geïnteresseerd in het Koerdische gas. Deze samenwerking is natuurlijk wel problematisch door onder andere de relatie met de PKK (de Koerdische Arbeiderspartij). De Koerdische regering in Irak moet van Turkije deze groepering beteugelen. De Iraakse Koerden zeggen dat ze de PKK niet kunnen verslaan omdat deze in een onbegaanbaar bergachtig gebied zit. Daarover zijn nu onderhandelingen tussen de Koerden en Turken. Hiltermann denkt dat als puntje bij paaltje komt, de Iraakse Koerden wel bereid zijn om zich in te zetten tegen de PKK.

Voor Turkije is Irak voor nog een ander aspect van groot belang. Het dient namelijk als buffer tegen Iran. De Sjiïeten zijn sinds 2005 aan de macht in Bagdad en Iran domineert de regio door zijn nucleaire programma. Ook dat speelt een rol in de afweging voor Turkije. Het land vertrouwt de regering Maliki niet helemaal en ziet hen als vertrouweling van Iran.

Na afloop van Hiltermanns presentie had het publiek de gelegenheid tot het stellen van vragen.

Tjitske Risselada